

→ **H**et is een vraagstuk of de fouten in het persbericht van het OM bij het OM rekenen de strafbare feiten toe aan de organisatie als geheel, velen zijn daarbij verantwoordelijk voor een deel van het verwijtbare gedrag. De strafbare feiten zijn daarmee niet in die mate aan personen toe te rekenen, ook niet aan de leiding van ING NL. Dat is de crime wordt dat genoemd. Het is niet waar geen mens iets aan kan doen.

Alleen onderneming groot genoeg om zaken in de praktijk wat zijn. Het is niet, een goedwillende directie die zich verliest, ja dan kan een bank zomaar veranderen in een enorme organisatie waaraan ontzettende werknemers willoos hebben bijgedragen.

Een ander mij denken aan het dronken menslied van Tom Waits: *The piano has been drinking*. Een dronken pianist geeft zijn piano de schuld. Het is lastig om een piano te vervolgen. Een schikking ligt dan voor de hand. De stoute bank moet dus wat kwartaalwinst afstaan. Dat zal haar leren. Over deze 'megaschikking' wordt in de politiek nog wat gepruitteld. Het kabinet veinst wat verantwoordelijkheid, maar ondertussen is het de uitkomst van een zorgvuldig politiek-juridisch samenspel. Dat moet ook wel. Vooral minister Grapperhaus loopt hier op eieren.

Er is een bijzondere parallel met de bankgeldaffaire van Slavenburg's Bank in de jaren tachtig. Slavenburg werd toen bijgestaan door een rechtsvoorganger van Nauta Dutilh. Huisadvocaat van de bank was Prits Korthals Altes, die als minister van Justitie later betrokken raakte bij de vervolging van deze bank. Saillant detail was dat Piet

Slavenburg ook zijn boursman was. Nederland is klein. Vooral daar waar het hoog en droog is. *Vrij Nederland* beschuldigde Korthals Altes ervan dat hij de strafvervolging had beïnvloed. Ook Grapperhaus was advocaat van ING. Hij adviseerde in arbeidsrechtelijke zaken en stond ING bij in de jaren dat daar druk werd witgewassen. Vanaf oktober 2017 werd Grapperhaus als minister dus verantwoordelijk voor de vervolging van zijn oud-ollent. Zijn oud-compagnon, strafrechtadvocaat Hendrik Jan Biemond, met wie Grapperhaus veelvuldig zij aan zij optrok, voerde ondertussen namens ING de onderhandelingen over de schikking met de Staat. Partijgenoot Balkenende als ING-commissaris aan de zijlijn. Het is een mijnenveld. Grapperhaus moet als minister goedkeuring verlenen aan grote transacties waarmee strafvervolging wordt afgekocht. Het maakt daarom nieuwsgierig hoe gezellig het was aan de onderhandelingstafel. Hoe werd met het OM overeenstemming bereikt over de aanpak van ING, hoe werd de immuniteit voor directie en werknemers bedongen? Is dat allemaal overgelaten aan het hulpje van Grapperhaus, bestuurskundige Sander Dekker? Het blijft daar niet bij. Grapperhaus was ook al advocaat van Ernst & Young. Dit accountantskantoor wordt verdacht van betrokkenheid bij dezelfde criminele transacties waarvoor ING werd vervolgd. Opmerkelijk is dat hier evenmin individuen worden vervolgd, maar alleen 'de organisatie'. Er zullen vast nog wel wat vragen volgen. Ik raad Grapperhaus alvast de memolres van Korthals Altes aan. Hij wist zich er in 1983 handig uit te redden.